UNIWERSYTET EKONOMICZNY W POZNANIU

Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Rozdział:

Maringe Witold, Tyszkiewicz-Łącki Janusz: Inwestycje rolnicze. Potrzeby inwestycyjne rolnictwa Wielkopolskiego.

Źródło:

Program inwestycyj w Wielkopolsce / Wielkopolska Rada Gospodarcza.Poznań, 1937, strony 65-89

Rozdział udostępniony cyfrowo w ramach zadań projektu pt. „Digitalizacja i udostępnianie online »Bibliografii gospodarki Wielkopolski 1919-39« H. Maciejewskiej” (SONB/SP/550684/2022)

Minister Edukacji i Nauki

Społeczna Odpowiedzialność Nauki

Potrzeby inwestycyjne rolnictwa wielkopolskiego.

I.Podstawy potrzeb inwestycyjnych rolnictwa wielkopolskiego.

Przystępując do scharakteryzowania i opisania naszych potrzeb inwestycyjnych w rolnictwie, pragniemy z góry zaznaczyć, że w odróżnieniu od innych działów produkcji, w rolnictwie nie da się ściśle uchwycić wszystkich tych potrzeb, zważywszy na wielką ilość i rozproszkowanie warsztatów i skomplikowany charakter powiązania produkcji rolnej z handlem i przetwórstwem rolnym.

Jeżeli chodzi o zagadnienie inwestycyj w rolnictwie, to należy stwierdzić, że już w przeszłości inwestycje rolne, łącznie z akcją uświadamiania rolniczego i usprawnienia organizacyjnego szerokich warstw producentów, odegrały decydującą rolę w uzyskaniu tej kultury i produkcyjności, jaką nasza dzielnica się chlubiła przed kryzysem rolnym.

Analizując stan obecny rolnictwa wielkopolskiego, konstatujemy, że mimo szczególnie dotkliwego i zgubnego wpływu, jaki kryzys i nieopłacalna produkcja musiały wywrzeć na produkcję rolną, znajdującą się w Wielkopolsce na wyższym szczeblu organizacji i kultury, rolnictwo wielkopolskie nadal utrzymuje przodujące miejsce zarówno w produkcji rolnej, jak i zaopatrzeniu rynku wewnętrznego i eksportu rolnego Polski. Tak samo mimo wielkich potrzeb, a niedostatecznej ochrony państwowej,bardzo ograniczonej w swych dotychczasowych realnych możliwościach, rolnictwo Wielkopolski ponosi w Polsce stosunkowo największe ciężary publiczne i społeczne. Stąd nasuwa się konieczność otoczenia stałą opieką i pomocą wyczerpanego rolnictwa wielkopolskiego.

Uważamy naszą dzielnicę za najlepiej położoną i przygotowaną, a przez to i przeznaczoną do twórczej pracy w dziedzinie przyswajania nowoczesnych metod gospodarowania i form organizacyjnych zarówno samej produkcji, jak również handlu i przetwórstwa rolnego. Rolnictwo wielkopolskie w pełnym zrozumieniu swoich zadań, gotowe jest do najwyższych wysiłków zarówno samych rolników, jak i zrzeszeń rolniczych, celem nie tylko utrzymania kultury rolnej na osiągniętym już wysokim poziomie, ale do dalszego postępu, dając całej Polsce przykład najlepszej organizacji i pracy w rolnictwie.

Należy też ciągle pamiętać, że na terenie wojew. poznańskiego odbywa się na polu rolniczym nieustająca walka o charakterze zasadniczym, promieniowania kulturą rolną między elementem polskim i niemieckim. Tak samo w wojew. poznańskim, stanowiącym granicę między Polską a Niemcami, musi być umożliwiony proces stałego postępu rolniczego, by Polska w tej konkurencji miała szanse współzawodniczenia wysokim poziomem produkcji /ilościowo i jakościowo/ i różnorodnością przetworów rolnych. W obydwuch tych wypadkach nieodzowna jest pomoc i zrozumienie u czynników miarodajnych.

Nie wolno jednak w naszych rozważaniach pomijać istniejącego stanu faktycznego, tj. bezgranicznego ubóstwa większości wsi wielkopolskiej, która w rażący sposób odbija od zewnętrznych oznak pozostałych jeszcze zdobyczy dawnej kultury. Ograniczenie życia wsi do stanu pierwotnego, niemożność zaspakajania najistotniejszych i elementarnych potrzeb gospodarczych i kulturalnych, oczywiście nie sprzyjają pełnemu i ogól-

nemu udziałowi rolników wielkopolskich w spełnieniu dopiero co nakreślonych zadań , a także uniemożliwiają wykonanie jakichkolwiek potrzebnych inwestycyj.

Stan ten może radykalnie się zmienić jedynie w warunkach opłacalności produkcji rolnej, nie przeciążonej nadmiernymi odsetkami i spłatami zaległości i przy udzieleniu systematycznej pomocy ze strony Państwa przez ochronę produkcji rolnej i pomoc finansową. Specjalnie należy podkreślić konieczność udzielenia pomocy osadnikom, którzy zarówno swoim niewspółmiernym zadłużeniem, jak i słabym zaopatrzeniem w inwentarz żywy i martwy i niskim stanem uprawy roli, poważnie zagrażają jednolitemu wysokiemu poziomowi kultury rolnej wojew. poznańskiego.

Celem dokładnego zaznajomienia się z potrzebami inwestycyjnymi, nasuwa się konieczność opisu i charakterystyki środowiska w jakim odbywa się produkcja rolna w Wielkopolsce, a także warunków niezbędnych dla przeprowadzenia inwestycyj oraz środków i formy ich finansowania.

Podajemy również w celach informacyjnych, że w szczegółowym opracowaniu zagadnienia inwestycyj , zastosowaliśmy metodę równoczesnego wykorzystania:

1/ istniejących danych statystycznych,

2/ rezultatów z przeprowadzonej ankiety wśród sfer rolniczych,

3/ opinii i pracy rzeczoznawców.

II. Charakterystyka środowiska.

1/. Warunki naturalne:

gleba /w stosunku do całej Polski- raczej słaba/

klimat /nierówny, częste klęski mrozów i suszy/

nieużytki.

2/.Ogólne warunki ekonomiczne:

a/ struktura /zdrowa, mały odsetek gospodarstw karłowatych, warsztaty rolne odpowiadają produkc ji na zbyt/,

b/ komunikacja /na ogół ilościowo zadawalniająca/

c/ rynek wewnętrzny /niedostatecznie wyzyskany/

d/ rynek zagraniczny /dobre położenie,duże możliwości, najlepsze przygotowanie/,

e/ wyposażenie warsztatów i przedsiębiorstw rolnych w własne kapitały /brak kapitałów obrotowych,zadłużenie, mała zdolność kredytowa/,

f/ inne warunki.

3/.Rozbudowa i obecny stan inwestycyj:

a/ nasycenie inwestycjami z okresu przedwojennego,

b/ stosunkowe przeinwestowanie w budynkach większej własności,

c/ zużycie i braki w inwestycjach i konieczność renowacji, w szczególności melioracji i droższych obiektów inwentarza martwego.

4/. Wartości kulturalne:

a/ organizacja gospodarstw, samorządu rolnego, handlu i przetwórstwa rolnego i jego potrzeby,

b/ wyższość i większa wydajność pracy,

c/ szkolnictwo powszechne na wsi i zawodowo-rolnicze,

d/ braki w urządzeniach społecznych wsi.

5/.Specyficzny charakter produkcji rolnej w Wielkopolsce: zdecydowany kierunek uszlachetniania produkcji rolnej i uprzemysłowienia rolnego. Brak rozbudowanych ośrodków przemysłowych.

Ad 1/. Gleba wojew. poznańskiego, za wyjątkiem nielicznych przestrzeni przedstawia na ogół typ ubogiej gleby z wadliwymi stosunkami wodnymi / zimne podglebie/, a nieuregulowane koryta rzek i strumieni obniżają jeszcze więcej słabą, naturalną wartość łąk i pastwisk. Klimat nie sprzyja dobremu rozwojowi roślin uprawnych i zdrowotności inwentarza. Wojew. poznańskie jest najsuchszą dzielnicą Polski /stat./, stąd bardzo częste klęski nieurodzaju z powodu suszy, a częste i silne wiatry, szczególniej zimą i wczesną wiosną na piaszczystej glebie bez okrywy śnieżnej, narażają rośliny na procesy wymarzania.

Wysoka kultura rolna i silne nawożenie, jakie cechowały dawniej wojew. poznańskie, do pewnego stopnia zmniejszały ryzyko i straty spowodowane suszą i mrozami, gdyż na skutek dobrych warunków, jakie rolnik im zapewniał, rośliny były uodpornione. Najlepszą ilustrację tego stanu rzeczy mieliśmy w ostatnich latach, gdy zanikająca pod wpływem kryzysu i wyczerpania kultura rolna nie zdołała zabezpieczyć nas przed klęskami , które w nieznany dotychczas sposób nawiedzają teraz rolnictwo wielkopolskie.

Nieużytki stanowią stosunkowo jeszcze bardzo wielką przestrzeń, gdyż według danych statystycznych, 8,5% ogólnej powierzchni, co nie da się wytłomaczyć w pełni terenami budowlanymi i drogami.

Ad 2/.

a/. Według zgodnej i powszechnej opinii rolniczej w Wielkopolsc , najzdrowszy typ samowystarczalnego gospodarstwa rolnego zaczyna się od 15 ha, a wobec braku w Poznańskim wielkich ośrodków przemysłowych, które usprawiedliwiałyby konieczność większej ilości mniejszych parcel rolniczych o charakterze robotniczym, podmiejskim, warzywniczym itp., dla zdrowej struktury rolnej pożądana jest przede wszystkim pewna różnolitość warsztatów rolnych o obszarze od 15 ha wzwyż.Dopiero w takich warunkach będziemy mieli najlepszą strukturę rolną, a w konsekwencji dobrobyt na wsi, żywą wymianę nadwyżek produkcji rolnej na potrzeby rynku wewnętrznego, w zamian za produkty nabywane przez wieś na potrzeby gospodarstwa i ich mieszkańców. Będzie również postępował proces kapitalizacji, a z tym rozwój rolnictwa z zaspokojeniem jego potrzeb inwestycyjnych i melioracji o charakterze miejscowym. Dalszym skutkiem tego stanu rzeczy będzie odpływ części nadmiaru ludności wiejskiej, wyposażonej w pewne środki finansowe, umożliwiające zakładanie samodzielnych warsztatów pracy, rzemiosła w miastach i miasteczkach.

Pod względem struktury rolnej, uwzględniając powyższe założenia, tj. najmniejszą ilość niewystarczalnych i nieuzasadnionych gospodarstw karłowatych, ze wszystkich dzielnic Polski, województwo poznańskie dotychczas było najzdrowsze, przez co najlepiej przygotowane do twórczej pracy i zdrowych warunków produkcji rolnej.

b/ Także pod względem gęstości sieci komunikacyjnej wojew.po-

znańskie ma stosunkowo najlepsze warunki zarówno w ilości posiadanych linii kolejowych, jak i dróg twardych. Nie przeszkadza to jednak, że stan nawierzchni na ogół jest lichy i są jeszcze poważne braki, szczególniej w dziedzinie dobrych dojazdów umożliwiających eksploatację leśną i łączną, a także dla dojazdu do niektórych lokalnych miejscowości. W dziale dróg wodnych stosunki są daleko gorsze i wymagają gruntownych inwestycyj.

c/i d/Produkcję rolną wojew. poznańskiego w stosunku do potrzeb i możliwości rynku wewnętrznego i eksportu charakteryzuje stały i duży nadmiar tej produkcji, zarówno roślinnej jak i zwierzęcej, tak że po pokryciu własnego zapotrzebowania w granicach województwa, posiadane nadwyżki są kierowane albo na pozostały rynek wewnętrzny w Polsce, głównie do miast i ośrodków przemysłowych, albo za granicę głównie do Gdańska i Gdyni. Wobec braku stałego unormowanego kierunku zbytu nadmiaru produktów rolnych z Wielkopolski, nasuwają się różnorodne trudności i wielkie wahania cen. I tak w okresach niedoboru na rynku wewnętrznym Polski, ceny w poznańskim kształtują się według cen ośrodków dowozu mniej koszt transportu, czyli w konsekwencji zawsze ceny w wojew. poznańskim są niższe jak w pozostałych dzielnicach Polski.

Licząc się z dalszą przyszłością Polski i wzmożeniem produkcji rolnej, szczególniej we wschodnich województwach, Wielkopolska winna specjalizować się w eksporcie rolnym, zdobywając na stałe pewne rynki zagraniczne,

co da się osięgnąć tylko trwałym eksportem i dostosowaniem do wymagań zagranicy.

Z tego powodu czeka nas rozbudowa urządzeń i przetwórni pod kątem widzenia potrzeb rynku zagranicznego /uszlachetnienie, standaryzacja/. Niezależnie od powyższego woj. poznańskie ma nieograniczone możliwości dostarczania do pozostałych dzielnic Polski uznanego materiału siewnego i zarodowego materiału inwentarzowego.

e/ Uwzględniając charakter warsztatów rolnych wojew. poznańskiego /bez względu na ich obszar, rozbudowywujących się na ośrodki dużej wymiany towarowej intensywnie prowadzonych, a z braku żyznej gleby potrzebującej inwestycyj i silnego nawożenia, stwierdzić należy silną potrzebę wyposażenia tych warsztatów w odpowiednie środki obrotowe. Niestety jest wprost przeciwnie. Rolnictwo wielkopolskie jest zupełnie wyzbyte własnych kapitałów, a instytucje kredytowe, odgrywające dotychczas główną rolę w zasilaniu kapitałami, tj. banki ludowe, po większej części są w upadku. Należy dodać do tego ogromne zadłużenie mniej więcej równe do zadłużenia wojew. pomorskiego, w którym według pracy mgr. Frankowskiego, opartej na ankiecie z 3093 gospodarstw, przeciętne zadłużenie w 1936 r. wynosi na 1 ha zł 552,73, a także małą zdolność kredytową większości rolników popadłych w zły stan finansowy. W tych warunkach potrzeby rolnictwa w udostępnieniu kapitałów są przeogromne i wymagają gruntownych przemian i wysiłków państwowych.

f/. Z innych warunków ekonomicznych, które mają duży wpływ na różnice w zdolności konkurencyjnej produkcji rolnej różnych dzielnic w Polsce,wpływające raczej niekorzystnie dla wojew. poznańskiego,są:

1/.droższa robocizna i wymagania robotników rolnych,

2/.wyższe świadczenia socjalne, szczególniej dla gospodarstw zobowiązanych do świadczeń z tytułu ubezpieczenia inwalidzkiego i na starość,

3/.wyższy koszt nawozów sztucznych, sprowadzanych z innych dzielnic Polski, szczególniej soli potasowych, co przy dużej potrzebie nawozowej ziemi w Poznańskim i dużym zużyciu tych nawozów odgrywa bardzo wielką rolę przy upośledzeniu rolnictwa wielkopolskiego,tym mniej uzasadnionego, że posiadamy własne złoża potasowe koło Inowrocławia.

Ad 3/. Utarło się dość powszechne mniemanie o przeinwestowaniu warsztatów rolnych w Poznańskim. Istotnie można stwierdzić, że przed wojną gospodarstwa rolne w Wielkopolsce na ogół cechowało dostateczne i dobre budynki, pełny inwentarz żywy i martwy, a w gospodarstwach większych nie rzadko spotykaliśmy kolejki polne, pługi parowe, kosztowne urządzenia śpichrzowe,nowoczesne siewniki i różnorakie narzędzie do upraw specjalnych.Zasadnicze melioracje, jak drenowanie, odwadnianie,racjonalne zagospodarowanie łąk, wykazywały w tym czasie jeszcze bardzo duże potrzeby, a nastawienie rolnictwa poznańskiego na dużą produkcję wysoce opłacalnych zbóż i okopowych, wpływało na pewne zaniedbanie, szczególnie w dziedzinie łąkarstwa.

Jak dalece aktualną była i jest potrzeba drenowania, wystarczy podać według danych opracowanych przez Izbę Rolniczą, że rozwój spółek drenarskich przed wojną wykazywał przeciętnie od 1904 do 1914 r. rocznie 4,038 ha zdrenowanych, a od 1914 roku do 1931 r. wynosi na skutek wojny przeciętnie tylko 760 ha wydrenowanych rocznie, ale od 1921 r. wykazuje już przeciętnie do 1928 roku rocznie 4,015 ha zdrenowanych, czyli zupełnie niesłabnącą intensywność.

Według tych samych danych, opracowanych przez Wlkp. Izbę Rolniczą, stosunek wydrenowanej ziemi do potrzeb w tej dziedzinie w wojew. poznańskim wyłącznie dla gruntów potrzebujących drenowania, wykazuje, że wydrenowano zaledwie ca. 30% gruntów, gdy do drenowania pozostało jeszcze ca. 70%. Równocześnie zachodzi potrzeba renowacji starych urządzeń, przynajmniej na połowie wydrenowanych gruntów.

Tymczasem od 1928 roku zamiera wszelki ruch melioracyjny. Gdyby przyjąć za normę rocznego drenowania tylko dane, dostarczone nam przez spółki drenarskie, od 1904 roku wykazujące przeciętnie /za wyjątkiem lat wojny/ 4,000 ha drenowanych gruntów rocznie, daje to sumę potrzebnych kapitałów inwestycyjnych na drenowanie zł 1,400.000. Na renowację zużytych systemów drenarskich potrzeba conajmniej zł 300.000 rocznie.

W dziedzinie inwentarza martwego po większej części pozostał stan z przed wojny bez renowacji. Według danych Biura Rachunkowości przy Wlkp. Izbie Rolniczej, przeciętny wydatek na nowe budowle, nowe inwentarze martwe, melioracje i ważniejsze remonty, wynosił w przecięciu za czas od 1930/31 do

1934/35 na 1 ha rocznie dla gospodarstw wielkorolnych zł 4,1, a dla małorolnych zł 5,7 , co dowodzi o zupełnym zaniku tych obrotów.

W tych warunkach musimy stwierdzić, że nasycenie inwentarzem martwym, które miało miejsce przed wojną, dzisiaj już nie istnieje, a przeciwnie, mamy w tym względzie niezaspokojone wszelkie potrzeby. To samo dotyczy inwestycyj melioracyjnych,które dzisiaj nie tylko wymagają dalszych wielkich wysiłków, ale w całym szeregu wypadków wymagają odnowienia tam, gdzie zostały już dawno wykonane, np. drenowania sprzed 30 lat i więcej, a w dziedzinie melioracyj łąk na skutek zaniedbania, potrzeba odnawiania występuje już nawet po paru latach. Należy to też specjalnie jeszcze raz podkreślić, że szczególnie wielkie potrzeby melioracji występują dla łąk i pastwisk, a w dolinach rzek i strumieni połączone to jest z melioracjami odpływowymi i niwelacyjnymi.

Najkonieczniejsze inwestycje tego typu obliczone są dla wojew. poznańskiego na sumę około 27 milionów złotych i obejmują 48 opracowanych kosztorysowo projektów.

Musimy również zanotować ogromne potrzeby inwestycyjne w dziedzinie zalesiania. W samym powiecie czarnkowskim kwalifikuje się do zalesienia przeszło 4,000 ha nieużytków lub ziemi nie nadającej się pod uprawę rolną, a w tym samym powiecie istnieje w lasach prywatnych przeszło 4,000 ha obszarów po zniszczonym lesie, które mają być zalesione do 1943 roku niezależnie od zaległych i bieżących uzupełnień, wynoszących już dzisiaj przeszło 1000 ha. Stwarza to potrzeby kapitałów około 10 milionów złotych dla jednego powiatu czarnkowskiego, co wykracza absolutnie poza realne możliwości bez pomocy Państwa.

Wobec zmiany zasadniczych warunków produkcji w wojew. poznańskim i zaniku dawnej,dużej opłacalności produkcyj zbożowych i okopowych, a z drugiej strony wobec najniekorzystniejszych warunków klimatycznych z powodu najsuchszego pasa, jaki wyróżnia Poznańskie z całej Polski, sprawa inwestycyj i melioracji rolnictwa w wojew. poznańskim wysuwa się na czoło wszystkich potrzeb inwestycyjnych i musi być przeprowadzona przy najwyższym wysiłku finansowym.

Ad 4/.

a/.Wieloletnia kultura rolna w wojew. poznańskim, przy wydatnej pomocy samorządu rolniczego od czasu powstania Wielkopolskiej Izby Rolniczej i wytężonej pracy dawnych i istniejących organizacyj ro lniczych, doprowadziła do sprawnej organizacji warsztatów rolnych, coraz częściej opartych na prowadzonej rachunkowości rolniczej. Duża produkcja rolna, wytworzona w tej dzielnicy, przekraczającej w wielkim stopniu własne zapotrzebowanie wojew. poznańskiego, sprzyjała rozwojowi przemysłu rolnego, to też żadna inna dzielnica nie ma tak rozwiniętych możliwości i istniejących czynnych zakładów przemysłu rolnego. Mamy dobrze rozwinięty przemysł cukrowniczy, gorzelniczy, młynarski, brak nam jednak nowoczesnych urządzeń przetwórni dla warzyw, owoców, a na niezbędne hale targowe, chłodnie i przechowalnie owoców potrzeba kapitału budowlanego, przekraczającego milion złotych. W dziedzinie mleczarstwa i wielu innych działów, organizacja i potrzeby nie są jeszcze dostatecznie rozwiązane.

Obok potrzeb kapitałów na nowe inwestycje w przemyśle rolnym, mamy i w tej dziedzinie wielkie potrzeby na renowację

urządzeń. W samym gorzelnictwie rolniczym najkonieczniejsze potrzeby zmiany zużytych kotłów i aparatów wymagają zaraz kapitałów na przeszło 3 miliony złotych, według opracowanych danych Zachodnio-Polskiego Zjednoczenia Spirytusowego w Poznaniu.

Tam , gdzie inicjatywa prywatna stworzyła nowe ośrodki przemysłowe, oparte na produkcji rolnej lub ogrodniczej, często brak kapitałów uniemożliwił właściwe rozwiązanie zagadnienia mieszkaniowego dla powiększonego personelu pracowników,przez co hamuje się rozwój gospodarczy nawet tam, gdzie istnieją już dobre warunki ekonomiczne. Tak na przykład w Zakładach "Pudliszki" rozbudowanie niezbędnego osiedla robotniczego wymaga według opracowanego już projektu kapitałów 337.000 złotych, a wobec braku własnych środków, paląca ta sprawa nie została wcale rozwiązana.

b/. Najemne siły robocze, które odgrywają w wojew.poznańskim dużą rolę x/ ,zważywszy na intensywność i uprzemysłowienie rolnictwa, na ogół są na wyższym poziomie, niż w pozostałych dzielnicach Polski. Robotnik nasz jest wyszkolony i stanowi dobry materiał przy wykonywaniu trudniejszych prac związanych ze standaryzacją produktów i wyższych wymagań przy obróbce technicznej i uprawach. W nie małym stopniu do takiego rezultatu przyczynia się szkolnictwo powszechne, z którego mogą korzystać

---

x/ W wojew. poznańskim istnieje najwyższy odsetek robotników rolnych czynnych i biernych w stosunku do reszty ludności, żyjącej z rolnictwa, bo wynosi aż 44,37% ogółu ludności rolniczej, gdy w pozostałych województwach /wyłączając Pomorze/ wynosi od 3,85 do 24,92%.

wszystkie dzieci wojew. poznańskiego. Tak samo najwyżej rozwinięte szkoły rolnicze różnego typu sprzyjają ugruntowaniu w młodzieży kształcącej się zawodowo w rolnictwie, podstaw naukowych, dlatego też mogą sprostać wymaganiom, jakie stawia wyższa kultura rolna. Szkolnictwo zawodowo-rolnicze nie może jednak sprostać pełnym potrzebom i musi być wydatnie powiększone.

Najgorzej przedstawia się na wsi wielkopolskiej zaspokojenie potrzeb kulturalnych samej ludności rolniczej w postaci świetlic, boisk, łaźni i innych urządzeń społecznych, niezbędnych dla pełnego rozwoju życia społecznego wsi.

Ad 5/. Zarówno wieloletnia kultura rolna, jak i obecne położenie ekonomiczne Wielkopolski decydują o tym, że naturalną i najsłuszniejszą drogą rozwoju rolnictwa w tej dzielnicy Polski było stałe uszlachetnianie produkcji rolnej zarówno pod kątem widzenia potrzeb pozostałego rynku wewnętrznego w Polsce, a szczególniej na potrzeby hodowlanego i zarodowego materiału zwierząt i roślin, jak również wykorzystanie wszystkich możliwości eksportowych na produkty rolne. Niezależnie od powyższego uprzemysłowienie rolnictwa rozwijało się w jak największej mierze.

Oczywiście zadania, któreśmy przed chwilą nakreślili, wymagają intensywnej pracy i kapitałów i takich warunków ogólnej polityki gospodarczej, a w szczególności polityki rolniczej, która będzie miała pełne zrozumienie dla rozwoju i potrzeb rolnictwa wielkopolskiego.

Do czasu pełniejszego rozwoju rolnictwa w pozostałych dzielnicach Polski, mniej zasobnych w kulturę rolną, a w szczególności wojew. wschodnich, które ostatecznie dopiero

zadecydują o pełnej i trwałej wystarczalności Polski w główne produkty rolne, Wielkopolska ma odpowiedzialną rolę dożywiania Polski, szczególniej w latach nieurodzaju.

W n i o s k i .

1/. Naturalną linią rozwojową naszego rolnictwa, szczególnie ważną dla Wielkopolski, odznaczającej się stosunkowym ubóstwem gleby i przeważających niekorzystnych warunków klimatycznych, przy równoczesnym dużym uświadomieniu rolniczym, jest zaspokojenie potrzeb inwestycyjnych, gwarantujących wysoki poziom kultury rolnej i stałą ciągłość w uszlachetnianiu i uprzemysławianiu produkcji rolnej.

2/. Rolnictwo wielkopolskie w chwili obecnej nie tylko nie posiada potrzebnych kapitałów inwestycyjnych, lecz najkonieczniejszych kapitałów obrotowych.

3/. Ogólne warunki Wielkopolski /struktura, komunikacja, rynki, wartości kulturalne i praca/ zapewniają wybitną zdolność osiągania dużych efektów ekonomicznych stosunkowo małymi środkami i wyróżniają naszą produkcję rolną jakościowo, co stwarza, że jest pokupniejszą na rynku wewnętrznym i najlepiej przystosowaną do wymagań eksportu.

III. Warunki niezbędne dla rozwoju inwestycyj rolniczych.

1/ Opłacalna produkcja rolna

2/ Ogólny dobrobyt w Polsce, przez co wzrastające potrzeby konsumcji wewnętrznej

3/ Najsumienniejsze wykorzystanie wszelkich możliwości eksportowych / walka o rynki i umożliwienie penetracji/.

Ponieważ rolą naszego rolnictwa jest nie przeżywienie samych siebie, lecz wygospodarowanie nadwyżek na zbyt, wymianę lub przerób i to z dużymi wymaganiami co do gatunku towaru, opłacalna produkcja rolna staje się tym samym istotnym i podstawowym warunkiem produkcji.

Oczywiście opłacalna produkcja zawsze i wszędzie jest fundamentem polityki gospodarczej, należy więc tylko podkreślić szczególne warunki produkcji rolnej Wielkopolski, wymagającej baczniejszej uwagi i troskliwszej opieki ze strony Państwa. Trzeba również zawsze pamiętać o stosunkowo wyższych kosztach produkcji w naszej dzielnicy, które mają swój wpływ na zagadnienie opłacalności.

Celowość wydatniejszej produkcji rolnej wiąże się ściśle z przyrostem ludności w Polsce, stopniem zamożności i możliwościami eksportowymi. Ponieważ polska racja stanu, pełny rozkwit Polski i cała nasza przyszłość wiąże się ściśle z tymi zagadnieniami, nie ulega najmniejszej wątpliwości, że rozpatrując zagadnienie produkcji rolnej w wojew. poznańskim na przyszłość, opieramy się zawsze na tych przesłankach ideologicznych, które są dyktowane rozkwitem gospodarczym Polski, a nie upadkiem.

Tylko równoczesne istnienie tych podstawowych warunków, jakimi są: opłacalna produkcja, wzrastająca konsumcja w Polsce i możność wywozu zagranicę, dają rękojmię i uzasadnienie ekonomiczne trwałych i dobrych wartości, jakie osiągniemy przez stosowanie inwestycyj w rolnictwie.

IV. Środki dla przeprowadzenia inwestycyj.

1/. Inwestycje z funduszów i na koszt Państwa:

/inwestycje podstawowe ogólnej natury albo takie, bez których nie da się przeprowadzić inwestycyj szczegółowych, a koszt tych inwestycyj podstawowych względnie brak bezpośredniej rentowności wyklucza możliwość sfinansowania przez inne czynniki gospodarcze/.

2/. Inwestycje z funduszów państwowych lub samorządowych na koszt samorządów:

/ te same przesłanki, co przy pierwszych w zakresie możliwości samorządu/.

3/. Inwestycje z funduszów państwowych lub samorządowych na koszt własny przedsiębiorstw lub warsztatów rolnych:

/wszystkie inwestycje nie stanowiące bezpośrednio konieczności publicznej gospodarczo uzasadnionej, które z braku kapitałów własnych rolników czy przedsiębiorstw nie mogą być wykonane/.

4/. Inwestycje z funduszów i na koszt własny rolników i przedsiębiorstw rolnych:

/Jest to najzdrowsza forma inwestycyj prywatnych, najbardziej gwarantująca potrzebę gospodarczą i najbardziej bezpieczna dla samego inwestującego/.

W n i o s k i .

1/. Wykonanie przez Państwo lub samorządy podstawowych inwestycyj, podyktowanych potrzebą i o charakterze publicznym, dają najlepszą podstawę do rozbudowy inwestycyj szczegółowych i ożywienia gospodarczego.

2/. Należy dążyć do odbudowy kapitałów rolniczych, które przywrócą stracone kapitały obrotowe i umożliwią inwestycje przeprowadzane własnymi siłami rolniczymi, dając najlepszą gwarancję celowości i bezpieczeństwa przeprowadzanych inwestycyj w rolnictwie.

V. Forma pomocy inwestycjom prywatnym.

1/. Pomoc kredytowa:

/niskoprocentowa, długoterminowa, amortyzacyjna/.

2/. Pomoc zpremiowa:

/zniżki podatkowe,

zniżki celne, taryfowe itp.

inne formy premii/.

3/. Dotacje:

/np. likwidacja niektórych nieużytków/.

Projekt 4-letniego planu robót inwestycyjnych

na terenie województwa poznańskiego

/roboty wodno-melioracyjne/ od r.1937 do 1940/

L. p.	Kredytobiorca	Nazwa i rodzaj inwestycji	Miejsce roboty	Czy plane i kosztorysy są opracow. i zatwierdz.	Ogólny koszt inwestycyj
1	Związek Wałowy	Obwałowanie Wisły na odcinku Łęgnowo Otorowo	powiat bydgoski	projekt opracow. kosztorys zatw.	480.000.- zł
2	Średzki Związek Wałowy	Obwał. prawego brzegu Warty	średzki	" "	600.000.- "
3	Tow. Melioracyjne Obry	Budowa kanału Mosińsk.	kościański	" "	240.000.- "
4	Sp. reg. i obw. Górnej Orli	Regulacja i obwałow. Górnej Orli	rawicki	" "	100.000.- "
5	Jarociński Zw. Wałowy	Ogroblenie lewego brzegu Prosny i Warty od Prusinowa do Dębna	jarociński	" "	960.000.- "
6	Sp. reg. str. Niesobu	Regulacja str. Niesobu	kępiński	" "	50.000.- "
7	Sp. reg. Dolnej Baryczy	Regulacja Baryczy poniżej Odolanowa	ostrowski	" "	60.000.- "
8	Sremski Związek Wał.	Obwałowanie Warty od Roguska do Niesłabina	śremski	projekt opracow. nie zatwierdzony	1000.000.- "
9	Spółka wodna reg. Niesobu	Regulacja dol. Niesobu	kępiński	projekt opracow. kosztorys zatw.	45.000.- "
10	Spółka odwodn. doliny Strzelno-Starczewo	Odwodnienie doliny Strzelno-Starczewo	mogileński	projekt opracow. posłany do zatw.	120.000.- "
11	Sp. wodna budowy kanału Mosińskiego	Budowa Kanału Mosińskiego poniżej Krosinka	śremski	projekt opracow. nie zatwierdzony	100.000.- "
				do przeniesienia	3755.000.-

L. p.	Kredytobiorca	Nazwa i rodzaj inwestycyj	miejsce roboty	Czy plany i kosztorysy są opracow. i zatw.	Ogólny koszt inwestycyj
12.	Spółka regul.strumienia Flonty	Regulacja strum.Flonty	powiat obornicki	z przeniesienia projekt opracow. nie zatwierdzony	3,755.000.- 240.000.-
13	Sp. regul.str.średzko-miłosławskiego	Strumień średzko-miłosławski	średzki	" "	850.000.-
14	Sp. reg.str.średzkiego	Strumień średzki	"	" "	110.000.-
15	Sp. reg.rzeki Orli	Regulacja rzeki Orli	krotoszyński	" "	400.000.-
16.	Sp. reg.rzeki Mogilnicy	Regul.rz. Mogilnicy	szamotulski	" "	360.000.-
17	Sp. regul.rz. Orli	Regul.rzeki Orli	wyrzyski	projekt nie opracow. nie zatw.	270.000.-
18	Sp.wodna Gniewkowo-Chrząstowo	Budowa kanału /pogłęb./	inowrocławski	projekt opracow. kosztorys zatw.	26.200.-
19	Sp. wodna regul.rzeki Wrześnicy	Regul.rzeki Wrześnicy	gnieźnieński i wrzesiński	projekt opracow.	210.000.-
20	Sp.wodna regul.rz. Cybiny	" " Cybiny	poznański	" "	840.000.-
21	Sp.wodna regul.rz. Łobzonki i Lubczy	" " Łobzonki i Lubczy	wyrzyski	" "	160.000.-
22	Sp.wodna regul.rz. Pomianki	" " Pomianki	kępiński	projekt w oprac.	225.000.-
23	Związek obwał.rzeki Wisły poniżej Fordonu	Obwałowanie Wisły poniżej Fordonu	bydgoski	" "	800.000.-
24	Sp.wodna regul.rz. Rokitki	Regulacja rz.Rokitki	wyrzyski	" "	180.000.-
			do	przeniesienia	7, 670.200.-

L. p.	Kredytobiorca	Nazwa i rodzaj inwestycyj	Miejsce roboty	Czy plany i kosztorysy są opracow. i zatwierdzone	Ogólny koszt inwestycyj
			powiat z	przeniesienia	9,890.200.-
37	Sp.mel.nad Wartką i leniwą Notecią	Melioracja łąk nad Wartką i leniwą Notec.	czarnkowski	projek nieopracow.	600.000.-
38	Jarociński Zw.Wałowy	Budowa wału nad Prosną powyżej Prusinowa	jarociński	" "	240.000.-
39	Sp.reg.rzeki Prosny	Regul.rzeki Prosny powyżej Kalisza		" "	450.000.-
40	" " Niesobu i dopływów	Regulacja dopływów Niesobu 1/ Świła 2/ Struga Grębońska 3/dopływ od Mielęcina	kępiński	" "	120.000.-
41	Sp.reg.strugi Ryszewskiej	Reg.strugi Ryszewsk.	żniński	projekt opracow. nie zatwierdzony	60.000.-
42	Sp.reg.rzeki Gąsawki	" rzeki Gąsawki	szubiński	" "	20.000.-
43	" " strugi Popielewskiej	"strugi Popielewsk.	mogileński	projekt w opracow.	50.000.-
44	Sp.reg.rzeki Dąbroczni	" Dąbroczni	rawicki	projekt nie oprac.	100.000.-
45	" " łęgu Parchańskiego	" łęgu Parchańskiego	inowrocławski	" " "	30.000.-
46	" " rz. Ostrorogi	" rzeki Ostrorogi	szamotulski	" opracowany nie zatwierdzony	30.000.-
47	" mel.gruntów wsi Rzecin	Mel.gruntów wsi Rzecin	"	projekt nie opracowany	60.000.-
48	" reg.rzeki Mogilnicy	Regul.rzeki Mogilnicy	kościański		90.000.-
				razem	12,100.200.-

L. p.	Kredytobiorca	Nazwa i rodzaj inwestycyj	miejsce roboty	Czy plany i kosztorysy są opracowane i zatwierdz.	Ogólny koszt inwestycyj
			powiat z	przeniesienia	7,670.200.-
25	Sp.wodna regul.rz. Noteci od Dębienka do Nakła	Regul.rz.Noteci od Dębienka do Nakła	szubiński i wyrzyski	projekt w opracowaniu	480.000.-
26	Sp. wodna Budzyń	Regul.rzeki Ciemnicy i dopływow	chodzieski	" "	390.000.-
27	Sp.reg. Czarnej Wody	Regulacja Czarn.Wody	krotoszyński i ostrowski	projekt nie opracowany	50.000.-
28	" " " "	" " "	nowotomyski	" "	120.000.-
29	" " rzeki Ołobek	" rzeki Ołobek	ostrowski	" "	160.000.-
30	" " " Szarki	" " Szarki i dopływów	nowotomyski wolsztyński	" "	320.000.-
31	" " str.Kotomierzyce i Zołędówka	Renowacja str.Kotomierzyce i Zołędówka	bydgoski	" "	40.000.-
32	Sp.wodna reg.Polskiej Wody	Regul.Polskiej Wody	ostrowski	" "	210.000.-
33	Sp.wodna reg.kanału Kaszczorskiego	Budowa kanału Kaszczorskiego	wolsztyński	" "	150.000.-
34	Sp.reg.średniej Baryczy	Regul.średniej Baryczy	ostrowski	projekt opracow.	40.000.-
35	Sp.reg.leniwej Baryczy	" leniwej Baryczy	ostrowski	" nie opracow.	100.000.-
36	" " rzeki Lutyni	" rzeki Lutyni	jarociński	" " "	160.000.-
			do	przeniesienia	9,890.200.-